

KONKURRANSEGRUNNLAGETS DEL II NS 8407

Forsvarsbyggs generelle kontraktsbestemmelser for totalentrepriser basert på NS 8407

Vedlegg:

- Mal for avtaledokument
- Garantierklæring
- Garantierklæring for forskudd
- Forsikringsattest – tingsforsikring
- Forsikringsattest – ansvarsforsikring
- Varslings skjemaer
- Fullmakt til å innhente skatte- og avgiftsinformasjon

Ovennevnte dokumenter er kun ment som en orientering til tilbyderne, og skal således ikke fylles ut ifm tilbudsinnleveringen.

INNHALDSFORTEGNELSE

GENERELLE KONTRAKTSBESTEMMELSER FOR AVTALER BASERT PÅ NS 8407	3
1 Generelle kontraktbestemmelser	3
2 Definisjon av begrepet "byggherre" (NS 8407 pkt 1.1)	3
3 Kommunikasjon mellom partene (tillegg til NS 8407)	3
4 Varsler og krav (NS 8407 pkt 5)	3
5 Partenes sikkerhetsstillelse (NS 8407 pkt 7)	3
6 Totalentreprenørens forsikring (NS 8407 pkt 8)	3
7 Partenes representanter (NS 8407 pkt 9)	4
8 Kontraktssmedhjelpere (NS 8407 pkt 10)	4
9 Tiltransport av entreprenører. Byggplassadministrasjon mv (NS 8407 pkt 12)	5
10 Prosjektering, rådgivning mv. (NS 8407 pkt 16)	5
11 Forhold på byggeplassen (NS 8407 pkt 18)	6
12 Etske krav	8
13 Byggherrens rett til å føre kontroll (NS 8407 pkt 20.2)	9
14 Fremdriftsstatus og varsling (NS 8407 pkt 21.3)	10
15 Retten til å pålegge endringer (NS 8407 pkt 31.1)	10
16 Særskilt varsel om økte utgifter til rigg og drift mv. (NS 8407 pkt 34.1.3)	10
17 Uenighet om endringer (NS 8407 pkt 35)	11
18 Forberedelse til overtakelse (NS 8407 pkt 36)	11
19 Prøvedrift (NS 8407 pkt 38.2)	12
20 Forsinkelse (NS 8407 pkt 40)	13
21 Utbedring (NS 8407 pkt 42.3)	13
22 Bruk av dokumenter / prosjekterrelaterte opplysninger (tillegg til NS 8407)	13
23 Forsvarsbyggs etske krav	14
24 Oppdrag underlagt sikkerhetsrestriksjoner (tillegg til NS 8407)	14
25 NATO-arbeider (tillegg til NS 8407)	14
26 Tvister (NS 8407 pkt 50)	14
VEDLEGG	15

Generelle kontraktsbestemmelser for avtaler basert på NS 8407

1 Generelle kontraktsbestemmelser

Som generelle kontraktsbestemmelser gjelder NS 8407:2011 *Alminnelige kontraktsbestemmelser for totalentrepriser*, med de tillegg, presiseringer og endringer som fremkommer nedenfor.

Presiseringer og endringer til NS 8407 er angitt i kronologisk rekkefølge med henvisninger til aktuell bestemmelse i standarden.

Som avtaledokument benyttes Forsvarsbyggs egen blankett. Mal for avtaledokumentet er vedlagt.

2 Definisjon av begrepet "byggherre" (NS 8407 pkt 1.1)

Forsvarsbygg er byggherre. Byggherrens oppdragsgivere, leietakere og brukere regnes som tredjemenn i relasjon til denne kontrakt. Det er derfor ingen identifikasjon mellom byggherren og disse.

3 Kommunikasjon mellom partene (tillegg til NS 8407)

Med mindre annet er avtalt, skal all kommunikasjon mellom nøkkelpersoner i prosjektet foregå på norsk.

4 Varsler og krav (NS 8407 pkt 5)

NS 8407 pkt 5 første ledd gis følgende tillegg: Forsvarsbygg har utarbeidet skjema - «totalentreprenørens skjema» - til bruk ved fremsettelse av varsel og krav. Skjemaet er vedlagt konkurransegrunnlagets del II, og kan lastes ned elektronisk fra <https://www.forsvarsbygg.no/no/om-oss/for-leverandorer/kontraksbestemmelser/>.

5 Partenes sikkerhetsstillelse (NS 8407 pkt 7)

Totalentreprenørens sikkerhetsstillelse i henhold til NS 8407 pkt 7, skal innen 14 dager etter kontraktsinngåelse dokumenteres ved utfylling og fremleggelse av vedlagte formular – *Garantierklæring*, med mindre annet følger nedenfor.

Når kontraktssummen ikke overstiger NOK 250.000, plikter totalentreprenøren ikke å stille sikkerhet i utførelses- og reklamasjonsperioden.

6 Totalentreprenørens forsikring (NS 8407 pkt 8)

Tingsforsikringen skal gjelde inntil alle arbeider vedrørende hele bygget, anlegget og/eller prosjektet er overtatt av byggherren.

Totalentreprenørens forsikringer i henhold til NS 8407 pkt 8 skal innen 14 dager etter kontraktsinngåelse dokumenteres ved utfylling og fremleggelse av vedlagte formularer; *Forsikringsattest tingsforsikring* og *Forsikringsattest ansvarsforsikring*.

7 Partenes representanter (NS 8407 pkt 9)

Prosjektleder er byggherrens representant, jf. NS 8407 pkt 9.

Byggherrens oppdragsgiver, leietaker og bruker kan ikke påføre byggherren forpliktelser uten særlig fullmakt. Det samme gjelder innleide rådgivere og konsulenter.

8 Kontraksmedhjelpere (NS 8407 pkt 10)

8.1 Valg av kontraksmedhjelpere (NS 8407 pkt 10.1)

Bestemmelsen utfylles av følgende tekst:

Plikter

Arbeidet skal utføres av totalentreprenøren og dennes ansatte i tjenesteforhold, eventuelt av underentreprenør og deres ansatte, eller ved bruk av lovlig innleid arbeidskraft.

Totalentreprenøren kan ikke, uten byggherrens skriftlige samtykke, ha flere enn to ledd underentreprenører i kjede under seg.

Totalentreprenørens bruk av enkeltpersonsforetak eller anvendelse av innleid arbeidskraft skal godkjennes skriftlig av byggherren. Byggherren godkjennelse endrer ikke totalentreprenørens forpliktelser overfor byggherren. Byggherren kan nekte godkjennelse der han har saklig grunn.

Ved inngåelse av kontrakter om underliggende entrepris- og tjenesteforhold eller innleie av personell (heretter omtalt som underleverandører) skal totalentreprenøren innhente attest for skatt og merverdiavgift (RF-1316) fra underleverandører. Fra underleverandører med forretningsadresse i andre EØS-land enn Norge, skal det innhentes tilsvarende attester slik som beskrevet i forskrift om offentlige anskaffelser § 20-12 (3).

Videre skal det gis fullmakt til innhenting av skatte- og avgiftsopplysninger fra alle underleverandører, se dette dokumentets pkt 13.3.

Totalentreprenøren skal også kreve HMS-egenerklæring i underliggende leverandørforhold ved inngåelse av kontrakter i tilknytning til oppdrag som overstiger en verdi på NOK 500.000 eks mva.

Totalentreprenøren skal til enhver tid kunne dokumentere at den anvendte arbeidskraft oppfyller kontraktens bestemmelser, herunder at underleverandører og innleid personell har oppfylt sine forpliktelser overfor skattemyndighetene. Dokumentasjonsplikten omfatter også underleverandøren og dennes personell. En perm med ovennevnte skatteattester og HMS-egenerklæringer, skal til enhver tid finnes på byggeplass.

Alle avtaler om underleverandørforhold skal inneholde likelydende bestemmelser om arbeidets utførelse, forhold på byggeplassen og utførelse ved underentreprise som i dette dokument.

Byggherrens nektelse av å godkjenne totalentreprenørens valg av underentreprenører/ kontraksmedhjelpere etter dette punkt gir ikke totalentreprenøren rett til godtgjørelse for de merkostnader dette måtte påføre ham.

Sanksjoner

Brudd på ovennevnte plikter gir byggherren rett til å kreve at forholdet rettes opp, om nødvendig ved skifte av underentreprenør, innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren.

Manglende fullmakt til innhenting av skatte- og avgiftsopplysninger fra underleverandører utgjør alltid grunnlag for å nekte bruk av slike underentreprenører. Det samme gjelder dersom det viser seg at underentreprenøren ikke har oppfylt sine skatte- og avgiftsforpliktelser. Omkostningene som følge av hevning av underentreprenørens avtale, skal bæres av totalentreprenøren.

Ved mislighold av ovennevnte plikter eller NS 8407 pkt 10 kan byggherren nekte den aktuelle underentreprenøren og dennes ansatte tilgang til byggeplassen.

Vesentlig mislighold av ovennevnte plikter kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving. Alle avtaler totalentreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

8.2 Byggherrens inntreden i kontrakter med underentreprenører/leverandører mv (tillegg til NS 8407 pkt 10)

Byggherren har rett til å tre inn i totalentreprenørens kontrakter med underentreprenører, underleverandører eller andre kontraktsmedhjelpere i de tilfeller hvor totalentreprenøren vesentlig misligholder nærværende kontrakt eller kontrakten med underentreprenør, underleverandør eller annen kontraktsmedhjelper, stanser sine betalinger, blir insolvent eller går konkurs.

Totalentreprenøren plikter å sikre byggherren denne rett ved å innta klausuler som ivaretar disse rettigheter, i kontraktene med egne underentreprenører, underleverandører eller andre kontraktsmedhjelpere.

9 Tiltransport av entreprenører. Byggeplassadministrasjon mv (NS 8407 pkt 12)

9.1 Tiltransport av sideentreprenører (NS 8407 pkt 12.2)

Ettersom byggherren er statlig, plikter han ikke å stille sikkerhet etter NS 8407 pkt 7.1, 7.3, 35.1 og 42.3. Ved tiltransport av sideentreprenører plikter totalentreprenøren likevel å stille sikkerhet overfor sideentreprenøren i henhold til disse bestemmelsene.

9.2 Påslagssatser

Med mindre annet avtales:

- er påslagssatsen ved tiltransport 10 % (NS 8407 pkt 12.2.4)
- er påslagssatsen ved byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll 5 % (NS 8407 pkt 12.4.2)

10 Prosjektering, rådgivning mv. (NS 8407 pkt 16)

10.1 Prosjektering (NS 8407 pkt 16.1)

10.1.1 Krav ved overlevering av prosjekteringsmateriale

Tegninger, beskrivelser og beregninger skal overleveres i tre sett. Dette gjelder både tegninger utarbeidet i byggefasen og de tegninger som skal leveres etter ferdigstillelse ("som bygget"-tegninger). Sistnevnte tegninger skal også leveres i elektronisk format i henhold til nærmere spesifikasjoner fra byggherren. Dette gjelder også beskrivelser og beregninger dersom byggherren forlanger det.

10.1.2 Krav til prosjekteringsfunksjonen

Med mindre annet fremgår av konkurransegrunnet del I eller del III, gjelder følgende krav:

- a) Prosjekteringen skal gjennomføres av en komplett prosjekteringsgruppe, som minimum skal inneholde fagene:
  - Prosjekteringsgruppeleder (PGL)
  - Arkitekt (ARK)
  - Rådgivende ingeniør Bygg (RIB)
  - Rådgivende ingeniør VVS (RIV)

- Rådgivende ingeniør Elektro (RIE)
  - Rådgivende ingeniør Brannteknikk (RIBr)
- b) Eventuelle ytelser fra andre fag, eksempelvis geoteknikk (RIGeo), utomhus (LARK, RIVAR) eller andre, er det opp til totalentreprenør å identifisere behov for og bekoste.
- c) De personer som utfører prosjekteringen skal ha god kompetanse og erfaring innenfor prosjektering av bygg/anlegg av tilsvarende omfang og kompleksitet.

10.2 Offentlige tillatelser (NS 8407 pkt 16.3)

Totalentreprenøren skal ha ansvarsrett for den oppgaven og den del av tiltaket kontrakten omfatter i tiltaksklassen som prosjektet/tiltaket krever, herunder eventuelt funksjonen som ansvarlig søker. Totalentreprenøren plikter å sende inn erklæringer om slike ansvarsretter så snart som mulig etter at kontrakten er inngått.

Manglende ansvarsrett betraktes som et vesentlig kontraktsbrudd som gir byggherren rett til å heve kontrakten, samt gjøre erstatningskrav gjeldende etter reglene i NS 8407 pkt 46.

Dersom totalentreprenøren ikke er ansvarlig søker, plikter han å bistå ansvarlig søker i forbindelse med nødvendige søknader og tillatelser etter plan- og bygningsloven.

11 Forhold på byggeplassen (NS 8407 pkt 18)

11.1 Sikkerhet, helse, arbeidsmiljø og ytre miljø (tillegg til NS 8407 pkt 18)

Totalentreprenøren skal følge den til enhver tid gjeldende arbeidsmiljølov med tilhørende forskrifter, byggherrens SHA-plan og byggherrens eller koordinatorens anvisning. I konkurransegrunnlaget del III-B pålegger det totalentreprenøren en rekke plikter til å ivareta kravene knyttet til sikkerhet, helse, arbeidsmiljø og ytre miljø. Ved brudd på disse pliktene har byggherren rett til å stanse arbeidene dersom han anser det nødvendig.

Byggherren kan kreve dagmulkt dersom disse pliktene misligholdes og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren. Mulkten løper fra fristens utløp til forholdets opphør. Mulkten per hverdag skal utgjøre én promille av kontraktssummen, men ikke mindre enn NOK 1.500. Mulkten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse.

Unnlattelse av å rette forholdet innen fristens utløp anses som vesentlig mislighold og kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving. Der slikt mislighold består i stadige brudd på pliktene, kan byggherren heve selv om totalentreprenøren retter forholdene. Byggherren kan på samme måte kreve at totalentreprenøren skifter ut underentreprenøren. Dette skal skje uten omkostninger for byggherren. Alle avtaler totalentreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

For mislighold av slike plikter der misligholdet ikke kan rettes, påløper en bot på NOK 10.000 per mislighold.

11.2 Rapporteringsplikt til sentralskattekontoret for utenlandssaker

Kontrakt gitt til utenlandsk leverandør eller underleverandør, og alle arbeidstakere på slik kontrakt, skal rapporteres til Sentralskattekontoret for utenlandssaker i henhold til skatteforvaltningsloven § 7-6.

Totalentreprenøren er ansvarlig for at slik rapportering skjer i hele kontraktskjeden. Totalentreprenøren skal på forespørsel dokumentere at rapporteringsplikten er oppfylt ved kopi av innmeldingsskjema eller kvittering fra Altinn.

Eventuelt ansvar for skatter eller avgifter, gebyrer eller tvangsmulkt ilagt byggherren som følge av at totalentreprenøren ikke har overholdt sine forpliktelser etter dette punktet er totalentreprenørens ansvar og skal betales av ham.

11.3 Krav til faglærte håndverkere

Ved utførelsen av kontraktsarbeidet skal minimum 40 % av arbeidede timer innenfor bygg- og anleggsgagnene (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk samt anleggsgartnerfaget) samlet utføres av personer med fagbrev, svennebrev eller dokumentert fagopplæring i henhold til nasjonal fagopplæringslovgivning eller likeverdig utenlandsk fagutdanning. Det skal være fagarbeidere i alle ovennevnte fag. Kravet kan også oppfylles ved at arbeidede timer er utført av personer som er under systematisk opplæringen og er oppmeldt etter kravene i Praksiskandidatordningen, jf. opplæringslova § 3-5, eller etter tilsvarende ordning i annet EU/EØS-land. I enkeltpersonforetak uten ansatte gjelder ovenstående krav for eier.

Totalentreprenøren skal etter kontraktsinngåelsen redegjøre for hvordan kravet vil bli oppfylt, samt jevnlig oversende bemanningsplaner og rapporter som viser oppfylleelsesgraden. Byggherren kan stanse arbeidet dersom det er grunn til å tro at mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren.

11.4 Lærlingeklausul

(Dette punktet gjelder med mindre det fremgår uttrykkelig annet sted i konkurransegrunnlaget at det ikke er krav om bruk av lærlinger)

11.4.1 Plikt til bruk av lærling

Det er et krav at lærlinger skal delta i utførelsen av kontraktarbeidet. Kravet kan oppfylles av totalentreprenøren eller en eller flere av hans underentreprenører.

Arbeidstidene utført av en eller flere lærlinger, jf. opplæringslova § 4-1, skal utgjøre minimum 5 % av arbeidede timer i utførende fag (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk, elektrofag, samt anleggsgartnerfaget) på prosjektet regnet frem til overtakelse.

Utenlandske entreprenører kan oppfylle lærlingekravet ved å benytte lærlinger som er tilknyttet offentlig godkjent lærlingordning i Norge eller tilsvarende ordning i opprinnelseslandet. Dersom opprinnelseslandet ikke har en lærlingordning, kan kravet oppfylles ved å benytte praksiselev fra en opplæringsordning i opprinnelseslandet.

Totalentreprenøren skal ved oppstart, og på anmodning under gjennomføringen av kontraktsarbeidet, sannsynliggjøre at kravene vil bli oppfylt. Hvis ikke annet er avtalt, skal totalentreprenøren før oppstart på byggeplass levere en bemanningsplan hvor det synliggjøres hvor og når han planlegger å bruke lærlinger, samt navn og kontaktinformasjon til denne/disse. Byggherren skal varsles om eventuelle avvik fra planen. Ved kontraktsavslutning skal det fremlegges oversikt over antall lærlingetimer. Timelister skal fremlegges på anmodning.

Dersom arbeidene ikke er egnet for bruk av lærlinger ut fra arbeidets art og helse, miljø og sikkerhet, kan byggherren tillate at prosentkravene ovenfor fravikes. Totalentreprenøren anses dessuten å ha oppfylt krav om bruk av lærling dersom ett av unntakene i forskrift om plikt til bruk av lærling i offentlige kontrakter av 17.12.2016 § 9 kommer til anvendelse.

11.4.2 Sanksjoner

Byggherren kan holde tilbake inntil 5 promille av kontraktssummen dersom ovennevnte plikter misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren.

Dersom kravet om 5%, jf. punkt 11.4.1 annet ledd, ikke er nådd ved overtakelse, ilegges en bot på 5 promille av kontraktssummen. Boten reduseres forholdsmessig dersom arbeidstidene utført av lærlinger utgjør 4% eller mer av arbeidstidene på prosjektet. Boten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse og annen dagmulkt etter kontrakten.

12 Etiske krav

12.1 Ansattes rettigheter

12.1.1 ILOs kjernekonvensjoner

Totalentreprenøren skal etterleve følgende grunnleggende krav:

- a) Forbud mot barnarbeid (FNs barnekonvensjon artikkel 32, ILO-konvensjoner nr. 138 og 182): Barn har rett til å bli beskyttet mot økonomisk utnyttning i arbeid, og mot å utføre arbeid som kan svekke utdannings- og utviklingsmuligheter. Minstealderen må ikke i noe tilfelle være under 15 år (14 eller 16 år i visse land). Barn under 18 år skal ikke utføre arbeid som setter helse eller sikkerhet i fare, inkludert nattarbeid. Dersom det foregår slikt barnarbeid, skal det arbeides for snarlig utfasing. Det skal samtidig legges til rette for at barna gis mulighet til livsopphold og utdanning inntil barnet ikke lenger er i skolepliktig alder.
- c) Forbud mot tvangsarbeid/slavearbeid (ILO-konvensjoner nr. 29 og 105): Det skal ikke forekomme noen form for tvangsarbeid, slavearbeid eller ufrivillig arbeid. Arbeiderne må ikke levere depositum eller identitetspapirer til arbeidsgiver, og skal være fri til å avslutte arbeidsforholdet med rimelig oppsigelsestid.
- d) Forbud mot diskriminering (ILO-konvensjoner nr. 100 og 111): Det skal ikke forekomme noen diskriminering i arbeidslivet basert på etnisk tilhørighet, religion, alder, uførhet, kjønn, ekteskapsstatus, seksuell orientering, fagforeningsmedlemskap eller politisk tilhørighet.
- e) Organisasjonsfrihet og retten til kollektive forhandlinger (ILO-konvensjoner nr. 87 og 98): Arbeiderne skal uten unntak ha rett til å slutte seg til eller etablere fagforeninger etter eget valg, og å forhandle kollektivt. Dersom disse rettigheter er begrenset eller under utvikling, skal leverandøren medvirke til at de ansatte får møte ledelsen for å diskutere lønns- og arbeidsvilkår uten at dette får negative konsekvenser for arbeiderne.

12.1.2 Bestemmelser i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter

Totalentreprenøren er ansvarlig for at egne ansatte, ansatte hos underleverandører og innleide har lønns- og arbeidsvilkår i henhold til:

- Forskrift om allmenngjort tariffavtale.
- På områder som ikke er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal lønns- og arbeidsvilkårene være i henhold til landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje. Med lønns- og arbeidsvilkår menes bestemmelser om minste arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen.

Dersom arbeidstaker blir sendt på arbeid utenfor sitt hjemsted, skal arbeidsgiver dekke reisekostnader og sørge for kost og losji i henhold til bestemmelsene i bokstav a og b i listen ovenfor. Med hjemstedet menes det sted arbeidstaker har nærmest personlig tilknytning til. Ved vurdering av tilknytning skal det legges vesentlig vekt på fast bosted og hvor arbeidstaker har sine familiære bånd. Dersom det er tvilstilfeller angående arbeidstakers reelle hjemsted, har byggherren ensidig rett til å avgjøre dette.

Lønn og annen godtgjørelse til egne ansatte, ansatte hos underleverandører og innleide skal utbetales til konto i bank. Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

Totalentreprenøren plikter på forespørsel å dokumentere lønns- og arbeidsvilkårene for egne arbeidstakere, arbeidstakere hos eventuelle underleverandører og innleide. Opplysningene skal dokumenteres ved blant annet kopi av arbeidsavtale, lønsslipp, timelister og arbeidsgiverens bankutskrift. Dokumentasjonen skal være på personnivå og det skal fremgå hvem den gjelder.

Dersom totalentreprenøren ikke etterlever klausulen, har byggherren rett til å holde tilbake deler av kontraktssummen til det er dokumentert at forholdet er i orden. Byggherren kan holde tilbake et beløp tilsvarende ca. to ganger besparelsen for arbeidsgiveren.

12.2 Oppfølging

Totalentreprenøren skal påse at ansattes rettigheter i pkt 12.1 etterleveres i egen virksomhet og hos den eller de underleverandører/underentreprenører som medvirker til oppfyllelse av kontrakten. På oppfordring fra byggherren skal dette dokumenteres ved:

- Egenrapportering, og/eller
- Oppfølgingssamtaler, og/eller
- En uavhengig parts kontroll av arbeidsforholdene, og/eller
- Tredjepartssertifisering som SA8000 eller tilsvarende.

Totalentreprenøren har bevisbyrden for at de varer og materialer som leveres ikke innebærer et brudd på pkt 12.1 ovenfor.

12.3 Brudd

Brudd på pkt 12.1 eller 12.1.2 innebærer mislighold av kontrakten. Ved slikt mislighold plikter totalentreprenøren å rette de påpekte manglene, uavhengig av kostnadene ved slik retting, innen en tidsfrist som byggherren bestemmer, så lenge fristen ikke er urimelig kort. Rettelsene skal dokumenteres skriftlig og på den måten byggherren bestemmer.

Ved manglende utbedring vil det etter byggherrens skjønn kunne påløpe en bot på inntil 10% av kontraktssummen per mislighold. Vesentlig mislighold av plikter som følger av punkt 12.1 og 12.1.2 kan påberopes som grunnlag for heving, selv om totalentreprenøren retter forholdet. Dersom misligholdet har skjedd i underleverandørleddet, herunder bemanningsselskaper, kan byggherren på samme måte kreve at totalentreprenøren skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for byggherren. Totalentreprenøren blir videre ansvarlig for det tap som byggherren lider som følge av mangelen. Eventuell erstatning kommer i tillegg til ovennevnte bot.

Alle avtaler totalentreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten, skal inneholde tilsvarende bestemmelser som for hele punkt 12.

13 Byggherrens rett til å føre kontroll (NS 8407 pkt 20.2)

13.1 Innsynsrett og revisjon

Byggherren, eller den som er bemyndiget av byggherren, skal ha rett til innsyn i totalentreprenørens kvalitets-, internkontroll- (HMS) og miljøstyringssystem, og de deler av styringssystemet for øvrig og regnskap, som kan ha betydning for totalentreprenørens oppfyllelse av kontrakten.

Innsynsretten omfatter blant annet revisjon og verifikasjon, inklusive intervjuer, inspeksjon, kontroll og dokumentgjennomgåelse. Totalentreprenøren skal vederlagsfritt yte rimelig assistanse ved slikt innsyn. Innsynsretten er begrenset til tre år etter at siste betaling har funnet sted.

Totalentreprenøren skal sikre at byggherren har tilsvarende innsynsrett hos totalentreprenørens direkte og indirekte kontraktsmedhjelpere, med mindre leveransen har en klart underordnet betydning for totalentreprenørens evne til å oppfylle sine forpliktelser overfor byggherren.

13.2 Pliktig medlemskap i StartBANK

Totalentreprenøren skal ved kontraktsinngåelse oppgi StartBANK ID eller fremlegge kopi av registreringsbevis fra StartBANK som inneholder oppdatert og kontrollert leverandørinformasjon. Totalentreprenøren skal gi leverandørregisteret fullmakt til å innhente SKAV-info (skatte og avgifts informasjon) i hele kontraktsperioden. Bestemmelsen gjelder også for underentreprenører.

13.3 Byggherrens rett til å innhente opplysninger fra skattemyndighetene

Totalentreprenøren har gitt byggherren fullmakt som gir byggherren rett til å innhente taushetsbelagte opplysninger fra skattemyndighetene. Tilsvarende fullmakt skal undertegnes av alle underentreprenører så tidlig som mulig, dog minimum 10 dager før oppstart av underentreprenørens arbeid med mindre annet skriftlig avtales med byggherren.

Fullmakten gir byggherren rett til, et ubegrenset antall ganger, å innhente opplysninger om de forhold som er angitt i fullmakt til innhenting av opplysninger om skatte- og avgiftsforhold mm., se vedlegg til konkurransegrunnlagets del II.

De rettigheter og plikter som fremgår av fullmakten, gjelder i 4 år fra signering av fullmakten. Fullmakten er generell for Forsvarsbygg, og opprettholdelse av fullmakten er vesentlig for kontraktsforholdet.

14 Fremdriftsstatus og varsling (NS 8407 pkt 21.3)

Totalentreprenøren skal revidere fremdriftsplanen når byggherren krever det etter NS 8407 pkt. 21.3, siste ledd. Den reviderte planen skal være byggherren i hende senest én uke etter at totalentreprenøren har mottatt krav om dette.

15 Retten til å pålegge endringer (NS 8407 pkt 31.1)

Dersom ikke annet fremkommer av konkurransegrunnlaget kan byggherren ikke pålegge totalentreprenøren endringer utover 25 % netto tillegg til kontraktssummen.

16 Særskilt varsel om økte utgifter til rigg og drift mv. (NS 8407 pkt 34.1.3)

Kravene om særskilt varsel i NS 8407 pkt 34.1.3 tredje ledd, gjelder ikke for vederlagsjustering for kapitallytelse, rigging, drift og nedrigging.

Følgende standardiserte bestemmelser gjelder for vederlagsjustering for kapitallytelse, rigging, drift og nedrigging:

Regulering i uendret byggetid:

Hvis prisen på netto vederlagsjusteringer som følge av forhold beskrevet i NS 8407 pkt 34.1.1 og 34.1.2 ikke overstiger 10 % av kontraktssummen, gis det ingen kompensasjon.

Overstiger prisen på netto vederlagsjusteringer 10 % av kontraktssummen, gis det kompensasjon etter følgende formel:

$$\frac{0,5 A (B - 1,1 C)}{C}$$

A = avtalt pris på opprinnelig rigg- og driftskapittel eksklusiv mva.

B = kontraktsverdi på utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist eksklusiv mva.
C = opprinnelig kontraktsbeløp (kontraktssum eksklusiv mva)

Ved utregning av kontraktsverdi av utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist eks mva ("B" i formelen), skal det ikke tas hensyn til

- regulering av kontraktssummen pga. lønns- eller prisstigning,
- utbetaling av påslag pga. administrasjon av sideentreprenører eller tiltransport av entrepris-/prosjekteringskontrakter,
- avbestillingserstatning,
- utbetalt vederlagsjustering som er inkludert rigg og drift, og
- kompensasjon for økt rigg og drift i forlenget byggetid.

Reguleringsbeløp ifølge denne bestemmelse skal lønns- og prisreguleres iht. avtalt indeks, regnet i måneder fra tilbudsdato til tyngdepunkt for produksjon i byggetiden.

Regulering i forlenget byggetid:

Har totalentreprenøren krav på fristforlengelse etter NS 8407 pkt 33.1, skal vederlagsjustering for kapitalytelser, rigging, drift og nedrigging kompenseres etter følgende formel:

$$\frac{0,7 A (Z)}{Y}$$

A = avtalt pris på opprinnelig rigg- og driftskapittel eksklusiv mva.

Y = opprinnelig byggetid.

Z = forlengelse utover opprinnelig byggetid.

Dersom fristforlengelse kun er gitt for deler av arbeidene, skal A reduseres forholdsmessig.

Reguleringsbeløp ifølge denne bestemmelse skal lønns- og prisreguleres iht. avtalt indeks, regnet i måneder fra tilbudsdato til tyngdepunkt for produksjon i byggetiden.

17 Uenighet om endringer (NS 8407 pkt 35)

NS 8407 pkt 35.2 a) utgår.

18 Forberedelse til overtakelse (NS 8407 pkt 36)

18.1 Testing og innregulering av tekniske anlegg (NS 8407 pkt 36.1)

Totalentreprenøren skal holde alle instrumenter, apparater og alt materiell, samt nødvendig kyndig mannskap, for å gjennomføre funksjonsprøvingen. Dokumentasjon fra funksjonsprøvingen skal utarbeides og overleveres i henhold til byggherrens nærmere fastlagte spesifikasjon og prosedyrer. Så snart disse funksjonsprøver er ferdig, skal totalentreprenøren gi skriftlig melding til byggherren om dette.

18.2 Levering av FDV-dokumentasjon (NS 8407 pkt 36.2)

I tillegg til kravene beskrevet i NS 8407 pkt 36.2 skal FDV-dokumentasjonen tilfredsstillende kravene beskrevet i konkurransegrunnlaget del III.

Er ikke annet avtalt, skal byggherren senest tre uker før oppstart prøvedrift ha mottatt kontraktmessig dokumentasjon.

Opplæring

Totalentreprenøren skal så vel forut for overtakelse/oppstart prøvedrift som i løpet av eventuell prøvedriftsperiode, gi driftspersonell og brukere forsvarlig instruks og opplæring i drift og vedlikehold av tekniske anlegg/installasjoner, bygningsdeler og utendørsanlegg. Rammen for opplæringsprogrammer for øvrig bestemmes ved avtale mellom partene. Opplæring skal skje i henhold til byggherrens nærmere fastlagte spesifisering og prosedyrer.

Er ikke annet avtalt, skal nødvendig opplæring være gjennomført før oppstart prøvedrift.

19 Prøvedrift (NS 8407 pkt 38.2)

Det fremgår av konkurransegrunnlaget del III A om det er avtalt prøvedriftsperiode for alle (evt noen av) de tekniske anleggene/installasjonene (heretter forkortet 'tekniske anlegg') som totalentreprenøren leverer.

Prøvedrift

Med prøvedriftsperiode menes et avtalt tidsrom hvor det tekniske anlegget prøves under normale driftsforhold, innbefattet samkjøring og, hvis nødvendig, integrert systemtesting med andre tekniske anlegg, og hvor byggherren i prøvedriftsperioden har slik disposisjonsrett som nevnt under.

Oppstart av prøvedriftsperiode skjer før overtakelse, men etter avholdt og godkjent ferdigbefaring og når funksjonsprøver er ferdig og kontrollert (ferdigstillelse). For ferdigbefaringen og rett til å nekte å godkjenne ferdigbefaringen, gjelder reglene for overtakelsesforretning i NS 8407 pkt 37.1 til 37.4 tilsvarende. Byggherren skal ha mottatt fullstendig utkast til FDV-dokumentasjon og avtalt opplæring skal ha funnet sted, før prøvedriftsperioden kan starte.

Oppstart av prøvedriftsperiode innebærer følgende;

- a) Byggherren får rett til å ta de tekniske anlegg og resten av kontraktsgjenstanden i bruk.
- b) Risikoen for kontraktsgjenstanden går over på byggherren, jf NS 8407 pkt 19.1.

Prøvedrift har til hensikt å

- kontrollere at anleggene fungerer tilfredsstillende,
- vise at funksjoner og anlegg er stabile over tid,
- etterkontrollere og justere (regulerings)funksjoner basert på driftserfaring,
- kontrollere at anlegg for øvrig er i henhold til kontraktens funksjonskrav,
- gi driftspersonell opplæring og driftserfaring sammen med leverandøren av de enkelte anlegg/totalentreprenøren, og
- rette feil og mangler som avdekkes i prøvedriftsperioden.

Justering av prøvedriftsperiodens lengde

Totalentreprenøren skal, i samråd med byggherren, ha anledning til å ta de tekniske anlegg ut av drift i kortere perioder for utbedring eller reparasjon mot tilsvarende forlengelse av prøvedriftsperioden.

Dersom byggherren kan påvise at de tekniske anlegg ikke oppfyller kontraktens funksjonskrav sammenhengende i de fire siste ukene av prøvedriftsperioden, eller dersom prøvedriftsperioden av annen årsak ikke har fungert etter sin hensikt i samme periode, forbeholder byggherren seg retten til å kreve prøvedriftsperioden forlenget inntil disse krav er oppfylt. En slik forlengelse av prøvedriftsperioden gir ikke totalentreprenøren grunnlag for tilleggskrav.

Totalentreprenørens plikter

Totalentreprenøren har i prøvedriftsperioden ansvar for drift og vedlikehold av de tekniske anlegg, og i denne forbindelse holde det tekniske personell på anlegget som er nødvendig. Totalentreprenøren skal utføre vedlikehold av sine anlegg i prøvedriftsperioden iht. totalentreprenørens egen vedlikeholdsbeskrivelse, og i denne forbindelse dekke alle vedlikeholdskostnader, inklusive forbruksmateriell. Totalentreprenøren skal også gjennomføre faste besøk på anlegget for å kunne oppfylle hensikten med prøvedriften, jf. ovenfor.

Under prøvedriftsperioden plikter totalentreprenøren umiddelbart å iverksette nødvendige tiltak dersom det påpekes eller oppdages feil og mangler.

Dokumentasjon fra prøvedriften skal utarbeides av totalentreprenøren og overleveres i henhold til byggherrens nærmere fastlagte spesifikasjon og prosedyrer.

Byggherrens plikter

Byggherrens driftspersonell utfører daglig tilsyn av de tekniske anlegg. Dette fritar ikke totalentreprenøren fra noen av hans plikter, jf. ovenfor. Energikostnader i prøvedriftsperioden dekkes av byggherren.

Overtakelse

Overtakelsesforretning skal holdes i rimelig tid etter utløpet av prøvedriftsperioden. Overtakelse av kontraktsgjenstanden skjer først etter utløpet av prøvedriftsperioden og gjennomført overtakelsesforretning.

20 Forsinkelse (NS 8407 pkt 40)

20.1 Dagmulktbelagte frister (NS 8407 pkt 40.2)

I tillegg til sluttfristen er følgende frister dagmulktbelagte:

- a) totalentreprenørens frist til å utarbeide og fremlegge fremdriftsplan, jf NS 8407 pkt 21.2,
- b) totalentreprenørens frist til å revidere fremdriftsplanen, jf dette dokumentets pkt 14,
- c) frist for igangsetting av arbeid på byggeplass,
- d) frist for levering av FDV-dokumentasjon,
- e) eventuell frist for oppstart prøvedrift, samt
- f) frister som er oppgitt som dagmulktbelagte andre steder i kontraktsdokumentene.

Dersom totalentreprenøren har fått dagmulkt på delfristen for oppstart prøvedrift, skal dette dagmulktbeløpet gå til fradrag i dagmulkten som påløper ved overskridelse av sluttfristen.

20.2 Dagmulktens størrelse (NS 8407 pkt 40.3)

Dagmulkt ved overskridelse av fristene angitt i dette dokumentets pkt 20.1 bokstav a, b c og d er NOK 1.500 per hverdag.

Dagmulkten ved overskridelse av frist for oppstart prøvedrift er 1 promille av hele kontraktssummen.

21 Utbedring (NS 8407 pkt 42.3)

Utbedringsarbeider skal utføres etter avtale og i forståelse med byggherren. Dersom hensynet til byggherrens bruk av kontraktsgjenstanden, herunder hans leietakers bruk, gjør det nødvendig å utføre arbeidet utenfor ordinær arbeidstid, plikter totalentreprenøren å gjøre dette uten overtidsgodtgjørelse.

22 Bruk av dokumenter / prosjektrelaterte opplysninger (tillegg til NS 8407)

Totalentreprenøren forplikter seg til ikke å offentliggjøre noen form for prosjektrelatert informasjon uten på forhånd å ha innhentet skriftlig godkjenning fra byggherren.

23 Forsvarsbyggs etiske krav

Totalentreprenøren plikter å gjøre seg kjent med og overholde de etiske krav og retningslinjer som gjelder for Forsvarsbygg. De etiske kravene og retningslinjene kan leses på www.forsvarsbygg.no/For-leverandorer.

24 Oppdrag underlagt sikkerhetsrestriksjoner (tillegg til NS 8407)

Ref. Del III D

Dersom oppdraget innebærer at totalentreprenøren får tilgang til skjermingsverdig informasjon eller objekt, plikter totalentreprenøren å ivareta lov om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven).

Totalentreprenøren har ansvar for at alt personell som skal benyttes under utførelsen av oppdraget har nødvendig sikkerhetsklarering og autorisasjon.

Dersom totalentreprenøren og/eller underleverandør(er) skal oppbevare, behandle eller tilvirke skjermingsverdig informasjon i egne lokaler, skal det på forhånd inngås en sikkerhetsavtale mellom byggherre og den enkelte virksomhet. Sikkerhetsavtalen fastsetter nærmere detaljer om virksomhetens ansvar og plikter etter sikkerhetsloven.

Utgifter for å oppfylle bestemmelsene i eller i medhold av sikkerhetsloven og inngått sikkerhetsavtale, er byggherre uvedkommende, med mindre annet er uttrykkelig avtalt i sikkerhetsavtalen.

Totalentreprenøren er ansvarlig for å påse at sikkerhetsbestemmelser etterleves i egen virksomhet og hos underleverandør som medvirker i den sikkerhetsgraderte anskaffelsen. Overtredelse av sikkerhetsbestemmelser, er å anse som vesentlig mislighold av totalentreprenørens kontraktsforpliktelser.

25 NATO-arbeider (tillegg til NS 8407)

Følgende bestemmelse gjelder ved Nato-finansierte prosjekter (vil være særskilt angitt i konkurransegrunnlaget dersom dette er tilfelle):

I henhold til gjeldende regler kan kun firmaer fra NATO-land være entreprenør/leverandør, herunder også underentreprenør/-produsent. Forbudet gjelder også leverandører av materialer og utstyr.

Totalentreprenørens bruk av firma/personer/materialer mv i strid med nevnte bestemmelse, regnes alltid som vesentlig mislighold i henhold til NS 8407 pkt 46. Dette er en presisering av NS 8407 pkt 46.

26 Tvister (NS 8407 pkt 50)

26.1 Foreløpig oppmannsavgjørelse (NS 8407 pkt 50.3)

Bestemmelsen får kun anvendelse dersom begge parter i hvert enkelt tilfelle er enige om å forelegge tvisten for en oppmann.

26.2 Tvisteløsning (NS 8407 pkt 50.4)

For kontrakter der anleggsstedet er i utlandet, avtales Oslo som vernetting.

Tvister behandles alltid etter norske prosessuelle og materielle regler.

Vedlegg

1 Mal for avtaledokument

2 Garantierklæring

3 Garantierklæring – forskudd

4 Forsikringsattest – tingsforsikring

5 Forsikringsattest – ansvarsforsikring

6 Skjemaer til bruk ved varsling og endringer

7 Fullmakt til å innhente skatte- og avgiftsinformasjon

AVTALEDOKUMENT**TOTALENTREPRISEOPPDRAG ETTER NS 8407**

Prosjektets navn:	
Adresse:	
Kontraktsnr:	

1. PARTENE OG DERES REPRESENTANTER

Oppdragsgiver		
Navn:		Organisasjonsnr:
Staten v/Forsvarsdepartementet v/Forsvarsbygg		975 950 662
Adresse:		
Representant:	Tlf:	E-post:

Totalentreprenør		
Navn:		Organisasjonsnr:
Adresse:		
Representant:	Tlf:	E-post:

2. KONTRAKTSDOKUMENTER. TOLKNINGSREGLER

Følgende dokumenter inngår som en del av denne kontrakten:

1. Dette avtaledokumentet
2. Referater og annet materiale fra forhandlinger og oppklarende drøftelser, som er godkjent av begge parter
3. Totalentreprenørens tilbud

4. Referat fra befaring/konferanse
5. Forsvarsbyggs konkurransegrunnlag
  - 5.1 Beskrivelser og mengdefortegnelser
  - 5.2 Tegninger
  - 5.3 Øvrige deler
6. NS 8407:2011 Alminnelige kontraktsbestemmelser for totalentrepriser

Ved motstrid gjelder dokumentene i ovennevnte rekkefølge. Dersom dette ikke løser motstridssituasjonen, skal spesielle bestemmelser gjelde foran generelle.

3. OM OPPDRAGET

Fyll inn kortfattet beskrivelse av oppdraget

4. HONORAR

Kontraktsjenstanden skal leveres for:

Tilbudssum:	NOK		eks. mva
L Ev. korreksjon +/-	NOK		eks. mva
L Ev. korreksjon +/-	NOK		eks. mva
Sum	NOK		eks. mva
Merverdiavgift	NOK		
Kontraktssum	NOK		inkl. mva
Skriver kroner			

5. OPSJONER

Oppdragsgiver har rett, men ingen plikt, til å bestille følgende tilleggsytelser fra totalentreprenøren:

Beskrivelse av opsjonen	Frist for bestilling	Pris

Bestilling av opsjon skal formaliseres i egen avtale. Skjema for "Endringsavtale" kan benyttes.

6. TIDSRISTER

I tillegg til de som fremkommer av NS 8407 og konkurransegrunnlagets del II er det avtalt følgende bindende tidsfrister:

Beskrivelse av aktivitet / milepæl:	Frist:	Dagmulkt?

7. FORSIKRING

For oppdraget gjelder følgende forsikringer:

Tingsforsikring:

Forsikringsselskap:

Polisenummer:

_____

_____

Ansvarsforsikring:

Forsikringsselskap:

Polisenummer:

_____

_____

8. SIGNATURER

Dette avtaledokumentet er utferdiget i 2 eksemplarer, ett til hver av partene.

Dato:	Sted:	Dato:	Sted:
Forsvarsbyggs underskrift		Totalentreprenørens underskrift	
_____		_____	
Navn		Navn	
Stilling		Stilling	

GARANTIERKLÆRING

Garantinummer:

Garantisten	
Navn:	Org.nr:
Adresse:	Tlf:

Entreprenøren	
Navn:	Org.nr:
Adresse:	Tlf:

Garantisten stiller seg herved overfor byggherren - Forsvarsbygg - som selvskyldnerkausjonist for de kontraktsforpliktelseer entreprenøren har iht. kontrakt:

Kontraksnummer: _____

Kontrakten gjelder: _____

Garantien gjelder for entreprenørens kontraktsforpliktelseer, herunder morarenter og inndrivelsesomkostninger ved mislighold i utførelsestiden og i reklamasjonstiden. Garantien i utførelsestiden gjelder også entreprenørens ansvar for forsinket fullføring.

Garantien begrenses til

NOK _____, som utgjør 10 % av kontraktssummen, for forhold som påberopes overfor entreprenøren senest ved overtakelsen av kontraksarbeidet.

Garantien reduseres deretter til

NOK _____, som utgjør 3 % av kontraktssummen, for forhold som påberopes overfor entreprenøren i de tre første årene av reklamasjonsperioden.

Garantien i utførelsestiden og i reklamasjonstiden kan samlet ikke gjøres gjeldende for mer enn 10 % av kontraktssummen. I reklamasjonstiden kan garantien samlet ikke gjøres gjeldende for mer enn 3 % av kontraktssummen.

Garantien gjelder i tre år fra overtakelse og under enhver omstendighet inntil krav som byggherren har mot entreprenøren, og som er fremsatt mot ham innen tre år fra overtakelse, er oppfylt. For det tilfelle at det har funnet sted delovertakelseer, regnes de tre årene fra siste overtakelseforretning.

Garantisten skal alltid varsles dersom kontrakten mellom byggherren og entreprenøren heves.

Tvister vedrørende denne garanti behandles ved rettergang for de ordinære domstoler.

_____, den _____ 20____

_____
Garantistens underskrift

GARANTIERKLÆRING FOR FORSKUDD

Garantinummer:

Garantisten	
Navn:	Org.nr:
Adresse:	Tlf:

Entreprenøren	
Navn:	Org.nr:
Adresse:	Tlf:

Garantisten stiller seg herved overfor byggherren - Forsvarsbygg - som selvskyldnerkausjonist for de kontraktsforpliktelseer entreprenøren har iht. kontrakt:

Kontraksnummer: _____

Kontrakten gjelder: _____

Denne garanti er gyldig inntil Forsvarsbygg har gitt skriftlig melding om at det er gjort opp for forskuddsbeløpet.

_____, den _____ 20____

_____
Garantistens underskrift

FORSIKRINGSATTEST – TINGSFORSIKRING

Undertegnede forsikringsselskap bekrefter herved at tingskadeforsikring er tegnet i overensstemmelse med NS 8407 pkt 8.1 og med nedenfor angitte polisenummer, forsikringssted, forsikringssum, forsikringstid og forsikringsvilkår.

Forsikringsselskapet kan i forsikringstiden bli fri sitt ansvar etter denne forsikringsattest

1. ved å varsle Forsvarsbygg minimum 30 dager før opphør av forsikringsdekningen dersom den sies opp eller av annen grunn faller bort.
2. ved at Forsvarsbygg mottar en tilsvarende og tilfredsstillende forsikringsattest som den foreliggende fra det forsikringsselskap som overtar forsikringsdekningen.

Forsikringstaker:

Navn:.....

Adresse:.....

Organisasjonsnr: .....

Medforsikret: Forsvarsbygg

Forsikringsbevis nr: .....

Forsikringssted: .....

Prosjektnummer og navn: .....

Byggets adresse: .....

Forsikringssum: .....

Forsikringen er dekket på 1. risikovilkår. Forsikringsselskapet påtar seg ikke risikoen for at forsikringssummen er dekkende.

Forsikringstid: Forsikringen gjelder inntil alle arbeider vedrørende hele bygget, anlegget og/eller prosjektet er overtatt av byggherren.

Forsikringen omfatter:

- Materialer, prosjekteringsdokumenter og det som til enhver tid er utført av kontraktsgjenstanden.
- Materialer, prosjekteringsdokumenter byggherren har betalt forskudd for.
- Materialer, prosjekteringsdokumenter byggherren har overgitt i totalentreprenørens besittelse.

Forsikringens dekningsfelt:

Forsikringen er dekket etter følgende vilkår .....

(f.eks. Forsikringsselskap NN's Prosjektforsikringsvilkår av 2009), som inneholder følgende generelle unntak:

1. Skade som direkte eller indirekte har sammenheng med krig, opprør eller alvorlige forstyrrelser av den offentlige orden.
2. Atomskade - uansett årsak - fra atoms substans, dog ikke skade forårsaket av radioisotoper som i henhold til lov er tillatt brukt.
3. Skade som skyldes setning i grunn eller svikt i fundament.
4. Skade ved svinn, underslag, og tyveri uten innbrudd.

Overfor Forsvarsbygg som medforsikret vil ikke andre unntak fra forsikringsdekning enn de som uttrykkelig fremgår av denne forsikringsattest bli gjort gjeldende.

.....
Sted/Dato

.....
Forsikringsselskap

.....
Underskrift

FORSIKRINGSATTEST - ANSVARFORSIKRING

Undertegnede forsikringsselskap bekrefter herved at ansvarsforsikring er tegnet i overensstemmelse med NS 8407 pkt 8.2 og de nedenfor angitte krav.

Forsikringsselskapet kan i forsikringstiden bli fri sitt ansvar etter denne forsikringsattest

1. ved å varsle Forsvarsbygg minimum 30 dager før opphør av forsikringsdekningen dersom den sies opp eller av annen grunn faller bort.
2. ved at Forsvarsbygg mottar en tilsvarende og tilfredsstillende forsikringsattest som den foreliggende fra det forsikringsselskap som overtar forsikringsdekningen.

Forsikringstaker

Forsikringsselskapet bekrefter at .....(totalentreprenøren) har tegnet ansvarsforsikring.

Forsikringspolise nr. ....

Forsikringssum

Forsikringssummen utgjør minst 150 G per skadetilfelle.

Forsikringstid

Forsikringen gjelder inntil alt kontraktsarbeid, herunder reklamasjonsarbeid, er utført.

Forsikringens omfang

Det er inngått kontrakt mellom Forsvarsbygg og totalentreprenøren om utførelse av følgende entreprise:

.....

Prosjekt nr: .....

Adresse: .....

Forsikringen dekker erstatningsansvar for skade som totalentreprenøren og dennes kontraktsmedhjelpere kan påføre byggherrens eller tredjemanns person og ting i forbindelse med gjennomføringen av kontrakten.

Forbehold

Forsikringsselskapet bekrefter herved at forsikringsavtalen ikke inneholder bestemmelser som:

- reduserer byggherrens rett til å kreve forsikringsoppgjør direkte fra selskapet, eller
- kan redusere byggherrens krav på grunn av sikredes forhold **etter** at forsikringstilfellet er inntrådt, eller
- reduserer skadelidtes rettigheter overfor forsikringsselskapet i forhold til det som følger av forsikringsavtalelovens deklatoriske bestemmelser.

.....
Sted/Dato

.....
Forsikringsselskap

.....
Underskrift

Skjemaer til bruk ved varsling og endringer:

- **Totalentreprenørens skjema**
 *Dette skjemaet kan lastes ned elektronisk fra Forsvarsbyggs nettsider
<http://www.forsvarsbygg.no/For-leverandorer/Kontraksbestemmelser/>*
- **Endringsforespørsel**
- **Endringsavtale**
- **Byggherrens endringsordre**
- **Byggherrens svar**

Prosjekt: <input style="width: 80%;" type="text"/>	Kontrakt: <input style="width: 80%;" type="text"/>	Varsel/kravnr: <input style="width: 80%;" type="text"/>
Totalentreprenør: <input style="width: 80%;" type="text"/>	Arkivreferanse: <input style="width: 80%;" type="text"/>	Revisjonsnr: <input style="width: 80%;" type="text"/>

Veiledning i bruk av skjemaet:

Totalentreprenøren (TE) oppfordres til å lese all veiledningstekst i skjemaet, samt de aktuelle bestemmelser i standarden, før skjemaet benyttes.

Skjemaet pkt. 1 brukes når TE vil varsle om at han krever utstedt endringsordre eller varsle om medvirkningssvikt fra byggherren (BH), se nærmere i veiledningen til skjemaet pkt. 1. Dersom BH har utstedt en endringsordre skal skjemaet pkt. 1 ikke benyttes.

Derimot benyttes pkt. 2 og 3 i alle de tre ovennevnte situasjonene dersom TE skal varsle/kreve vederlagsjustering eller fristforlengelse, eller svare på BHs svar knyttet til disse situasjonene. Se nærmere i veiledningen til skjemaets pkt. 2 og 3.

Det er ulike tidspunkter for når fristene for fremsettelse av varsel/krav/svar begynner å løpe etter NS 8407. Det vil si at TE kan ha behov for å benytte skjemaet flere ganger for samme forhold. I så fall brukes et nytt skjema hver gang påført varsel/kravnummer til det opprinnelige varselet/kravet/svaret, samt nytt revisjonsnummer.

Skjemaet benyttes ikke ved avvik som skyldes TE selv, eller hvor TE foreslår alternative løsninger

Er det tidligere korrespondanse knyttet til dette varselet?

 Nei

 Ja:

 Byggherrens endringsordre nr.:
 Byggherrens endringsordre i byggemøtereferat nr. pkt.
 Byggherrens svar nr.:
 Annet, spesifiser:

1. Varsel med beskrivelse av situasjonen

Dette punktet fylles ut når TE vil varsle om enten:

- at han krever utstedt endringsordre som følge av instruks, tegninger og beskrivelser, jfr. NS 8407 pkt. 32.2. E fyller ut alt. A, eller
- forhold som vil kunne forstyrre TE's gjennomføring av arbeide under kontrakten jfr. NS 8407 pkt. 25.1, som for eksempel at det fysiske arbeidsgrunnlaget eller forhold ved grunnen ikke er slik TE kunne forvente etter kontrakten. E fyller ut alt. B.

Alt A. Krav om utstedelse av endringsordre, jfr. NS 8407 pkt. 32.2

Totalentreprenøren anser at følgende pålagte ytelse(r) ikke er en del av hans plikter etter kontrakten:

Eventuelle vedlegg:

1.

2.

Alt B. Varsel om byggherrens medvirkningssvikt, jfr. NS 8407 pkt. 25.1

Totalentreprenørens beskrivelse av medvirkningssvikten:

Eventuelle vedlegg:

1.

2.

2. Konsekvensvarsel/krav

Dette punktet fylles ut når TE vil fremme varsel/krav om vederlagsjustering eller fristforlengelse som følge av:

- endringsordre fra BH
- forhold nevnt i skjemaets punkt 1
- force majeure, jfr. NS 8407 pkt. 33.3 (kun fristforlengelse)

Varsel om vederlagsjustering fremmes iht. NS 8407 pkt. 34.1.2, 34.1.3, 34.3.3 og 34.4.

Varsel om fristforlengelse fremmes iht. NS 8407 pkt. 33.4 Spesifiserte krav fremmes iht. NS 8407 pkt. 33.6, og det skal fremgå hvilken eksakt dato fristen kreves forlenget til.

Vederlagsjustering, jfr. NS 8407 pkt. 34

Det fremsettes følgende varsel/krav om vederlagsjustering:

█

Begrunnelse for varset/kravet:

█

Eventuelle vedlegg:

1. █
2. █

Fristforlengelse, jfr. NS 8407 pkt. 33.4 og 33.6

Det fremsettes følgende varsel/krav om fristforlengelse:

█

Begrunnelse for varset/kravet (begrunnelsen skal angi hvilken frist varselet/kravet knytter seg til):

█

Eventuelle vedlegg:

1. █
2. █

3. Totalentreprenørens svar

Dette punktet fylles ut når TE vil svare på varsel/krav/svar fra BH. TE må svare dersom han:

- vil påberope at BHs varsel/krav/svar er for sent fremsatt (NS 8407 pkt. 5)
- har innsigelser mot BHs varsel/krav om fristforlengelse eller varsel om justering av enhetspriser (NS 8407 pkt. 33.7 og 34.3.3)
- har mottatt en forespørsel etter NS 8407 pkt. 33.6.2, og han mener det ikke foreligger grunnlag for å beregne tidligere varset/krav på fristforlengelse

Totalentreprenørens svar:

█

Eventuelle vedlegg:

1. █
2. █

Signatur

Dato: █

_____
(signatur)

Navn: █

Rolle: █

Kopi til:

█

 Forsvarsbygg		Endringsforespørsel (NS 8407)	
Prosjekt: <input type="text"/>	Kontrakt: <input type="text"/>	Endringsforespørsel nr.: <input type="text"/>	
Totalentreprenør: <input type="text"/>	Arkivreferanse: <input type="text"/>	Revisjonsnr.: <input type="text"/>	
Denne endringsforespørselen gjelder ikke som bestilling			

Veiledning i bruk av skjemaet:

Skjemaet benyttes når byggherren (BH) ønsker å be om et tilbud fra totalentreprenøren (TE) for utførelse av endringsarbeider. Oversendelse av dette skjemaet gjelder ikke som en bestilling. Ønsker BH å bestille arbeidene skal skjema «Byggherrens endringsordre» normalt benyttes.

Når TE mottar en slik forespørsel skal han iht. NS 8407 pkt. 34.2.1 utarbeide et spesifisert tilbud på utførelse av endringsarbeidene. Tilbudet skal merkes med referanse til endringsforespørsel nr.

Er det tidligere korrespondanse knyttet til denne forespørselen?

- Nei
 Ja, spesifiser:

Endringsforespørsel

Bakgrunnen for endringsforespørselen:

Beskrivelse av endringen:

Eventuelle vedlegg/webhotell el. hvor endringen er nærmere beskrevet. Husk nøyaktig angivelse av tegningsnr., rev.nr. og rev.dato:

-
-

Byggherrens eventuelle syn på vederlagsjustering og fristforlengelse:

Eventuelle vedlegg/ webhotell el. hvor byggherrens syn fremkommer:

-
-

Totalentreprenøren skal utarbeide et tilbud som inneholder alle konsekvenser for vederlag og fremdrift. Tilbudet ønskes oversendt innen , med kopi til .

Signatur

Dato:

_____ (signatur)

Navn:
Firma/rolle:

Kopi til:

 Forsvarsbygg		Endringsavtale (NS 8407)
Prosjekt: [ ]	Kontrakt: [ ]	Endringsavtalenr.: [ ]
Entreprenør: [ ]	Arkivreferanse.: [ ]	

Veiledning i bruk av skjemaet:

Skjemaet benyttes når byggherren (BH) og totalentreprenøren (TE) er enige om hvilket arbeid som skal utføres, samt alle konsekvenser for vederlag og fremdrift.

Er det tidligere korrespondanse som leder frem til denne endringsavtalen?

- Nei   Ja:
  - Tilhørende endringsforespørsel nr.: [ ]
  - Tilhørende varsel/krav fra totalentreprenøren (totalentreprenørens skjema) nr.: [ ]
  - Annet, spesifiser: [ ]

Partene er enige om at følgende endringer skal utføres, samt alle konsekvenser for vederlag og fremdrift:

Beskrivelse av endringen:
[ ]

Eventuelle vedlegg/webhotell el. hvor endringen er nærmere beskrevet. Husk nøyaktig angivelse av tegningsnr., rev.nr. og rev.dato:

- [ ]
- [ ]

Vederlagsjustering
Med mindre annet fremgår uttrykkelig av avtalen utføres endringene til en fastpris inkl. lønns- og prisstigning, men eks mya på kr:
[ ]

Eventuelle vedlegg/ webhotell el.

- [ ]
- [ ]

Fristforlengelse
Med mindre punktet er fylt ut anses endringene å være uten fremdriftskonsekvens. Angi eksakt dato fristen forlenges til:
[ ]

Eventuelle vedlegg/ webhotell el.

- [ ]
- [ ]

Signatur

Denne avtalen med vedlegg er utferdiget i to eksemplarer hvorav partene beholder hvert sitt.

Dato: [ ]

Dato: [ ]

_____(signatur)

_____(signatur)

Navn: [ ]
Firma/rolle: [ ]

Navn: [ ]
Firma/rolle: [ ]

Kopi til:

[ ]

Byggherrens endringsordre (NS 8407)

Prosjekt: <input type="text"/>	Kontrakt: <input type="text"/>	Endringsordrenr.: <input type="text"/>
Totalentreprenør: <input type="text"/>	Arkivreferanse: <input type="text"/>	Revisjonsnr.: <input type="text"/>

Denne endringsordren gjelder som bestilling

Veiledning i bruk av skjemaet:

Skjemaet benyttes når byggherren (BH) vil pålegge en endring jfr. NS 8407 pkt. 31.1 til 31.3.

Når totalentreprenøren (TE) mottar denne endringsordren, blir han forpliktet til å utføre endringsarbeidet. Dersom TE mener å ha krav på vederlagsjustering eller fristforlengelse pga. endringsordren må han varsle om dette, samt spesifisere kravet, iht. NS 8407 pkt. 33 og 34. TE's varsel/krav fylles inn i «Totalentreprenørens skjema».

Er det tidligere korrespondanse knyttet til denne endringsordren?

- Nei   Ja:
  - Tilhørende endringsforespørsel nr.:
  - Tilhørende varsel/krav fra totalentreprenøren (totalentreprenørens skjema) og:
  - Annet, spesifiser:

Endringsordre

Beskrivelse av endringen:

Eventuelle vedlegg/webhotell el. hvor endringen er nærmere beskrevet. Husk nøyaktig angivelse av tegningsnr., rev.nr. og rev.dato:

1.
2.

Byggherrens eventuelle syn på vederlagsjustering og fristforlengelse:

Eventuelle vedlegg/ webhotell el. hvor byggherrens syn fremkommer:

1.
2.

Signatur

Dato:

_____
(signatur)

Navn:
Firma/rolle:

Kopi til:

Prosjekt: <input type="text"/>	Kontrakt: <input type="text"/>	Arkivreferanse: <input type="text"/>
Totalentreprenør: <input type="text"/>	Referanse til totalentreprenørens skjema - varsel/ ~~krav~~ : <input type="text"/>	

Veiledning i bruk av skjemaet:

Skjemaet benyttes når byggherren (BH) vil svare på mottatt skjema fra totalentreprenøren (TE). BH må svare dersom han:

- Vil påberope at TEs varsel/krav/svar er for sent fremsatt
- Er uenig i TEs krav om utstedelse av endringsordre
- Har innsigelser mot TEs varsel/krav om vederlagsjustering eller fristforlengelse

Er det annen tidligere korrespondanse knyttet til dette varselet?

- Nei
 Ja, spesifiser:

Byggherrens svar

- BH mener at TEs varsel/krav/svar er for sent fremsatt, jfr. NS 8407 pkt. 5. Eventuell begrunnelse kan angis her:
- BH er helt eller delvis uenig i TEs krav om utstedelse av endringsordre, jfr. NS 8407 pkt. 32.3. Angi begrunnelse her:
- BH har følgende innsigelser til varsel/krav om justering av enhetspriser, jfr. NS 8407 pkt. 34.3.3:
- BH har følgende innsigelser til varsel/krav om fristforlengelse, jfr. NS 8407 pkt 33.7:
- Annet, spesifiser:

Eventuelle vedlegg:

1.
2.

□

Signatur

Dato:

_____
 (signatur)

Navn:
 Firma/rolle:

Kopi til:

Fullmakt til å innhente skatte- og avgiftsinformasjon

[Firmanavn på leverandør/underleverandør] (org. nr. [org nr]) (e-postadresse [e-postadresse])

gir herved

Forsvarsbygg (org. nr. 975 950 662)

Fullmakt gyldig til [dd.mm.åååå]

(fire år fra dato for undertegning)

fullmakt til et ubegrenset antall ganger i den periode fullmakten gjelder for, å innhente opplysninger om

1. våre skatte- og avgiftsmessige forhold, begrenset til opplysninger som fremgår av skjemaet ”Informasjon om skatte- og avgiftsforhold” (se vedlegg) og skjema for attest om restanser på skatt/avgift mv - RF-1244, (skatteattesten);
2. innrapporteringer på RF-1199 vedrørende oppdraget og RF-1198 vedrørende arbeidstakere på oppdraget til Sentralskattekontoret for Utenlandssaker;
3. hvilke arbeidstakere som det er innrapportert lønn på i a-meldingen.

Fullmakten gjelder alle opplysninger som er taushetsbelagte etter forvaltningsloven § 13, skatteforvaltningsloven § 3-1, skattebetalingsloven § 3-2, a-opplysningsloven § 7 og folkeregisterloven § 9-1. For det tilfelle at ovennevnte bestemmelser i fullmaktens gyldighetsperiode erstattes av ny/nye bestemmelser, skal fullmakten også gjelde alle opplysninger som er taushetsbelagte etter den/de nye bestemmelser.

Den som blir gjort kjent med nevnte taushetsbelagte opplysninger, har selv plikt til å bevare taushet om disse opplysningene. Opplysninger som Forsvarsbygg har innhentet om underleverandører kan likevel meddeles virksomhetene over i kontraktskjeden. Opplysninger som Forsvarsbygg har innhentet kan også meddeles internt i Forsvarsbygg, samt Nasjonal Sikkerhetsmyndighet. Overtredelse av taushetsplikten kan medføre straff etter straffeloven (2005) § 209.

Fullmakten gjelder 4 år fra dato for undertegning.

Det samtykkes i at Forsvarsbygg kan sende forespørsel om informasjon etter denne fullmakt (inkludert fullmakten med vedlegg), samt annen relevant informasjon i kryptert e-post til den som skal fremskaffe informasjonen. Relevant informasjon inkluderer også egenrapporteringsskjema som leveres til Forsvarsbygg. Videre samtykkes det i at den som skal fremskaffe informasjonen kan sende denne i kryptert e-post til Forsvarsbygg. Som kryptert e-post regnes også e-post som ikke selv er kryptert, men hvor den sensitive informasjonen fremgår av kryptert vedlegg til e-posten.

Som vedlegg til denne fullmakt følger fargekopi av pass, bankkort, førerkort eller nasjonalt ID-kort (sistnevnte for statsborgere innen EU/EØS/EFTA). (Legitimasjonen og kopien må tydelig vise bilde, navn, fødselsdato og signatur).

Det bekreftes at denne fullmakten innebærer et frivillig, uttrykkelig og informert samtykke til opphevelse av taushetsplikten.

[Sted], den [dato]

[Firmanavn på leverandør/underleverandør]

Signatur

[Navn på den/de som undertegner. Vedkommende må ha signatur eller prokura og denne må fremgå av Foretaksregisteret/Enhetsregisteret.]

Dette vedlegget viser hva slags informasjon Forsvarsbygg vil motta. Skal ikke fylles ut av virksomheten
INFORMASJON OM SKATTE- OG AVGIFTSFORHOLD (Utvidet skatteattest)

Mottaker av skjema:

Navn:	Org. nr:
Adresse:	
Postnr:	Poststed:

Opplysninger om den forespurte virksomheten:

Foretakets navn:	
Adresse:	
Postnr:	Poststed:
Org. nr:	Selskapsform:
Innehaver:	
Styreleder:	
Daglig leder:	
Antall ansatte innmeldt i Aa-registeret:	
Hovednæring:	

Registrert i følgende registre:

Register	Ja/Nei	Reg.dato
Enhetsregisteret		
Foretaksregisteret		
MVA-registeret		

Leverte omsetningsoppgaver merverdiavgift. Tre siste terminer – beløp:

Termin			
Samlet omsetning innlevert oppgave			
Samlet omsetning skjønnsberegnet oppgave			
Utgående merverdiavgift, høy sats			
Utgående merverdiavgift skjønnsberegnet oppgave			
Inngående avgift			
Inngående avgift skjønnsberegnet oppgave			

Levert A-melding siste seks måneder – grunnlag arbeidsgiveravgift:

Terminangivelse			
Sum grunnlag arbeidsgiveravgift			

Forfalt, ikke betalt:

Skatt, forskuddsplikt	
Skatt, etterskuddsplikt	
Skattetrekk pr dags dato	
Arbeidsgiveravgift pr dags dato	
Merverdiavgift pr dags dato	

Sentralskattekontoret for utenlandssaker:

Antall registrerte arbeidsforhold siste 6 mnd	
Antall registrerte aktive arbeidstakere pr dato	
Antall registrerte oppdrag som oppdragsgiver siste 6 mnd	

Ovenstående opplysninger attesteres:

Myndighet	Dato	Underskrift
-----------	------	-------------